

Iceland
Liechtenstein
Norway

**Active
citizens fund**

Avatud Eesti Fond
Open Estonia Foundation

Eesti Avatud Ühiskonna Instituut

TARTU ÜLIKOOL

The Icelandic Women's Rights Association

"Soostereotüüpideta ja efektiivse õiguskaitstesüsteemi kujundamine soolise vägivalla tõkestamiseks"

Projekti rahastab EMP toetuste Aktiivsete Kodanike Fond, mida vahendab Avatud Eesti Fond koostöös Vabaühenduste Liiduga

Projekt "Soostereotüüpideta ja efektiivse õiguskaitstesüsteemi kujundamine soolise vägivalla tõkestamiseks" viiakse läbi perioodil 01.12.2019 – 31.05.2021 kestvusega 18 kuud. Projekti viib ellu MTÜ Eesti Avatud Ühiskonna Instituut koostöös Taru Ülikooli õigusteaduskonna ja Tallinna Naiste Kriisikoduga. Projekti välispartneriks on The Icelandic Women's Rights Association.

Projekti põhieesmärgiks on naiste inimõiguste ja võrdse kohtlemise edendamine läbi senisest efektiivsema õiguskaitstesüsteemi kujundamise soolise ja lähisuhtevägivalla tõkestamiseks. Efektiivsema õiguskaitstesüsteemi loomise eelduseks on usaldusväärse koostöö kujundamine ohvrite ja õiguskaitespetsialistide vahel, kus pole kohta ohvri süüdistamisel ega soolistel stereotüüpidel.

Otsesed eesmärgid

1. Kujundada soostereotüüpideta õiguskaitsekultuuri ja suhtlemisstandardeid, mis aitavad suurendada ohvrite usaldust õiguskaitseorganite vastu, julgustavad koostööd tegema.
2. Vähendada lepitamisega lõpetatud lähisuhtevägivalla juhtumite osakaalu.
3. Tõhustada koostööd ohvritega: vähendada vägivallatseja vastu esitatud avalduste tagasivõtmist ja suurendada kohtusse jõudvate juhtumite arvu.
4. Suurendada õiguskaitsepetsialistide oskusteavet ja kompetentsi lähisuhtevägivalla juhtumite lahendamisel. Viia õiguskaitsepetsialistide lähisuhtevägivalla alane väljaõpe Põhjamaade tasemele läbi kaasaegse ja professionaalse õppekava.
5. Suurendada õiguskaitsepetsialistide suutlikkust võimalikult varakult sekkuda lähisuhtevägivalla juhtumitesse, et ennetada raskeid ja surmaga lõppevaid juhtumeid ja vähendada korduvägivalla osakaalu.
6. Suurendada õiguskaitsepetsialistide kompetentsust osutada kiirelt ja paindlikult soolise vägivalla ohvritele esmast juriidilist abi.

Kaudsed eesmärgid

1. Lähisuhtevägivalla kui ühe olulise sisejulgeolekuriski teadvustamine
2. Naiste ja laste turvalisuse kasv ja seeläbi nende üldise olukorra paranemine

3. Lähisuhtevägivalla vähenemine ja seeläbi üldise kuritegevuse fooni langemine ühiskonnas
4. Soostereotüüpide vähenemine ja soolise võrdsuse kasv Eestis
5. Uue põlvkonna (lapsed ja noorukid) kasvu ja arengutingimuste paranemine
6. Stabiilsema ühiskonna kujunemine

Eesmärgi saavutamiseks viiakse läbi järgnevad tegevused:

1. Ekspertkomisjoni moodustamine kuhu kuuluvad kõikide partnerite esindajad.
2. Üle-eestiline soolise vägivalla ohvrite uuring (1 000 ankeeti). Õiguskaitseorganitele on tõsiseks probleemiks ohvrite loobumine avaldustest vägivallatseja vastu. Projektis üheks eesmärgiks on selgitada põhjuseid, miks ohvrid sageli loobuvad oma avaldustest vägivallatseja vastu, loobuvad juhtumi menetlemisest ja kohtuprotsessist.
3. Süvaintervjuud soolise vägivalla ohvritega (30 intervjuud), kellel on olnud kokkupuuteid õigussüsteemiga kas politsei või kohtute tasandil.
4. Soolise vägivalla senise juriidilise regulatsiooni analüüs. Soolise vägivalla tõkestamiseks vajab Eesti õiguskaitseüsteemi, kus ohvri huvid ja vajadused on kesksel kohal, kus tagatakse ohvritele turvalisus ja kindlustunne ning aidatakse neil väljuda vägivaldsest suhtest.
5. Ekspertiis lepitamisega lõpetatud lähisuhtevägivalla alaste kohtutoimikute (300 toimikut) osas. Praeguse praktika kohaselt on tavaline, et 70-80% juhtumite puhul rakendatakse lepitamismenetlust, mis tähendab, et süüdimõistva otsuse asemel suunab prokurör juhtumi lepitamismenetlusse ning edasi ohver ja vägivallatseja lepitatakse omavahel. Õiguskaitse spetsialistide jaoks on oluline kriitiliselt üle vaadata ja analüüsida viimaste aastate lepitamisjuhtumeid. Miks mindi lepitamisele ka neil juhtumitel, kui tegemist oli korduva ja kehavigastusi tekitava vägivallaga? Miks ohver nõustus lepitamisega?
6. Juristide (prokurörid, advokaadid, kohtunikud, politsei uurijad) üle-eestiline ekspertküsitlus (200 ankeeti). Eestis valitseb soostereotüüpne mõtlemisviis, mille kohaselt ollakse veendunud, et ka ohver on toimunud vägivallas süüdi. Eeldatakse, et kui kodune vägivald aset leiab, siis ikka põhjusega. Naise näägutamist mehe kallal näeb füüsilise vägivalla otsese põhjusena mitte üksnes suur osa Eesti elanikkonnast, aga ka suur osa tegevjuristidest, politseitöötajatest, sotsiaaltöötajatest, tervishoiutöötajatest jt. Oluline koos õiguskaitse spetsialistidega (prokurörid, kohtunikud, advokaadid jt.) analüüsida soostereotüüpsest mõttemaailmast tulenevaid ohte ja vigu soolise vägivalla juhtumitega tegelemisel.
7. Ümarlauad tegevjuristidele (Tallinnas ja Tartus), mille käigus arutletakse seadusmuudatuste üle, mis aitaksid paremini lähisuhtevägivalda tõkestada, vältida vägivalla kordumist, tagaksid ohvritele ja nende lastele parima võimaliku kaitse vägivalla eest.
8. Ettepanekute pakett seadusmuudatusteks ja perevägivalla seaduse vastuvõtmiseks Eestis. Projekti raames töötatakse välja ettepanekute pakett, kuidas tõhustada koostööd ohvritega ja vähendada vägivallatseja vastu esitatud avalduste tagasivõtmist. Tehakse ettepanekud kehtiva seadusandluse parandamiseks-täiendamiseks ja perevägivalla seaduse vastuvõtmiseks. Eesti on üks väheseid riike, kus perevägivalla seadus veel puudub.
9. Juristide koolituskavade ekspertiis, analüüs ja täiendamine.
10. Tegevjuristide – ekspertide koolitused. Soostereotüüpide ja õiguskaitsekultuuri ja suhtlemisstandardite kujundamiseks on projektis planeeritud tegevjuristide koolitused välisekspertide osavõtul, mis aitavad ületada ohvrid süüdistavat soostereotüüpset mõtlemisviisi ja pakuvad lahendusi, kuidas suurendada ohvrite usaldust, kuidas anda ohvritele kindlustunnet ja turvalisust efektiivseks koostööks. Koolitused on suunatud eelkõige nendele spetsialistidele, kes tegelevad juristide väljaõppega.
11. Uuringutel põhinev artiklite sari meedias läbi kogu projekti toimumise aja (1,5 aastat)
12. Töötatakse välja test projektis läbiviidud alusuuringutele tuginedes (juristide küsitlus, ohvrite süvaintervjuud ja kohtutoimikute analüüs), mis võimaldab hinnata, millised tagajärjed erinevate kohtulahendite puhul ohvritele ja kuivõrd need soosivad/aitavad tõkestada vägivalla kordumist.
13. Seminar Riigikogu liikmetele projekti tulemuste tutvustamiseks ja seadusmuudatuste vajalikkuse selgitamiseks.
14. Projekti lõppseminar